

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 7

หัวข้อเนื้อหา

1. ความหมายของการแนะแนว
2. ความสำคัญของการแนะแนว
3. ความมุ่งหมายของการแนะแนว
4. ประเภทของการแนะแนว
5. บริการแนะแนว
6. ปรัชญาของการแนะแนว
7. หลักการที่สำคัญของการแนะแนว
8. สาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องมีการแนะแนว
9. ประโยชน์ของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน
10. ปัญหาของนักเรียนที่ควรได้รับแนะแนว
11. ประเภทของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล
12. การให้คำปรึกษา
13. การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของการแนะแนวได้
2. ผู้เรียนสามารถจำแนกประเภทของการแนะแนวได้
3. ผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะของบริการแนะแนวแต่ละบริการได้
4. ผู้เรียนสามารถบอกประโยชน์ของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนที่มีต่อผู้เรียนได้
5. ผู้เรียนสามารถอธิบายหลักการหรือวิธีการในการเลือกเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลได้
6. ผู้เรียนสามารถระบุความหมายของการให้คำปรึกษาได้
7. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติในการทำหน้าที่เป็นผู้คำปรึกษาในเบื้องต้นได้
8. ผู้เรียนสามารถบอกขั้นตอนของการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีได้

วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. วิธีการสอน

- 1.1 แบบบรรยาย
- 1.2 แบบอภิปราย
- 1.3 แบบสืบเสาะ
- 1.4 แบบการสาธิต
- 1.5 แบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม
- 1.6 แบบการใช้บทบาทสมมติ

2. กิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 บรรยายประกอบ Power Point เกี่ยวกับการแนะแนว พร้อมให้ผู้เรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการแนะแนว ประเภทของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

2.2 แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มๆละ 3 - 5 คน สืบค้นข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆเพื่อระดมความคิด อภิปรายแสดงความคิดเห็นจากใบงาน ในประเด็นสาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องมีการแนะแนว ปัญหาของนักเรียนที่ควรได้รับแนะแนว และประโยชน์ของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน พร้อมทั้งนำเสนอหน้าชั้นเรียน

2.3 ในการเรียนครั้งที่ 2 ผู้สอนบรรยายประกอบ Power Point เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี พร้อมให้ผู้เรียนดูวีดิทัศน์ประกอบการบรรยายและร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น ผู้สอนการสาธิตวิธีการการให้คำปรึกษาและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ

2.4 ในการเรียนครั้งที่ 3 แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มๆละ 5 - 6 คน ให้ผู้เรียนออกมานำเสนอการแสดงบทบาทสมมติการให้คำปรึกษาหน้าชั้นเรียนเป็นกลุ่มๆ จากผู้สอนและผู้เรียนร่วมกับแสดงความคิดเห็น อภิปราย วิเคราะห์ผลการแสดงบทบาทสมมติ และร่วมกับสรุปสาระการเรียนรู้

2.5 ผู้สอนมอบหมายงานรายงานการศึกษารายกรณี โดยกำหนดให้เป็นรายงานส่วนบุคคล

สื่อการเรียนการสอน

1. Power Point ประกอบการบรรยาย
2. เอกสารประกอบการสอน

3. วิธีทัศน์ประกอบการบรรยาย
4. ใบงาน
5. แบบฟอร์มรายงานการศึกษารายกรณี

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการอภิปรายร่วมกัน
2. สังเกตบทบาทการทำงานร่วมกัน
3. ผลการนำเสนอการแสดงผลบทบาทสมมติหน้าชั้นเรียน
4. ผลคะแนนรายงานการศึกษารายกรณี

บทที่ 7

จิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา

วิชาการแนะแนว ได้รับการยอมรับว่าเป็นแขนงวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลและประเทศชาติเป็นอย่างมาก ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีปรัชญาจุดมุ่งหมาย กระบวนการ จรรยาบรรณ และการวิจัยที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ และผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นนักแนะแนวจำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมมาโดยเฉพาะเป็นระยะเวลาเวลายาวนานพอสมควร จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นนักแนะแนวได้ เนื่องจากปัจจุบันด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะเด็กนักเรียนที่จำเป็นต้องมีผู้คอยชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาเพื่อให้ผ่านพ้นช่วงเวลาที่ยุ่งยากไปด้วยความราบรื่น การแนะแนวและการให้คำปรึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญที่ทางโรงเรียนต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อช่วยเหลือเด็กนักเรียนได้มีที่พึ่งพาที่นอกเหนือจากครอบครัว

7.1 ความหมายของการแนะแนว

คำว่า “การแนะแนว” เป็นคำที่บัญญัติขึ้นใช้ให้ตรงกับในภาษาอังกฤษว่า “Guidance” ซึ่งมีความหมายว่า “การชี้แนะทาง” หรือ “การชี้บ่อทาง” แต่ความหมายที่แท้จริงนั้น ได้มีผู้ให้นิยามหรือคำจำกัดไว้มากมายไว้ต่างกัน ดังนี้

Clifford & Frochich (อ้างถึงใน นิรันดร์ จุลทรัพย์ 2558 : 33) กล่าวว่า การแนะแนว เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบุคคลมีสิทธิ์ที่จะเลือกทางชีวิตของตนเองบนวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

Arthur J. (1970 : 7) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง การช่วยเหลือให้บุคคลรู้จักตัดสินใจว่าเขาต้องการจะไปที่ไหน เขาต้องการจะทำอะไร ช่วย使他สามารถตัดสินใจได้ว่า เขาจะทำให้ความหวังหรือจุดมุ่งหมายของเขาสัมฤทธิ์ผลโดยสมบูรณ์ได้อย่างไร ช่วย使他สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งเขาต้องประสบในชีวิตได้ด้วยดี

อัครา เอบิสุข (2556 : 196) ได้สรุปความหมายของการแนะแนวไว้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจในการ

แก้ปัญหาต่างๆ และวางแผนชีวิตได้อย่างฉลาด โดยพัฒนาตนเองให้เติบโตเต็มศักยภาพและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณค่าต่อสังคม

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยให้บุคคลรู้จัก และเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถนำตนเองได้ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

7.2 ความสำคัญของการแนะแนว

ปัจจุบันการแนะแนวได้เข้ามามีบทบาทในการศึกษามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก การแนะแนวมีจุดมุ่งหมายและหลักการที่สอดคล้องหรือเหมือนกันกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การช่วยให้เยาวชนของชาติเป็นผู้ที่คิดเป็น โดยเน้นให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาในทุกๆ ด้าน มุ่งสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้มีกำหนดให้มีกิจกรรมแนะแนวอย่างน้อย 1 คาบต่อสัปดาห์ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 และยังได้กล่าวไว้หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรว่า โรงเรียนต้องจัดให้มีบริการแนะแนวส่วนตัว แนะนำการเรียนและการศึกษาต่อ เพื่อใช้ให้แก้ปัญหาให้นักเรียนสามารถเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัชร ทรัพย์มี, 2531)

นอกจากนี้กิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัศึกษานั้น หลักสูตรยังได้ระบุอีกว่า กิจกรรมแนะแนวที่จัดขึ้นนี้จะต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ของการแนะแนว คือ การแนะแนวทางการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวบุคลิกภาพและการปรับตัว โดยเฉพาะด้านความประพฤติ

การที่วิชาการแนะแนวหรือปัจจุบันนี้นิยมเรียกว่า จิตวิทยาการแนะแนวเข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ก็เนื่องจากเยาวชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติ เพราะจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ซึ่งจะต้องรับผิดชอบประเทศชาติต่อไป จึงสมควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์สังคมและจิตใจ เพื่อช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข และเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นที่พึงประสงค์ของประเทศชาติ

7.3 ความมุ่งหมายของการแนะแนว

ความมุ่งหมายของการแนะแนวสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทดังที่ พนม ลิ้มอารีย์, (2548 : 78 - 79) ได้เสนอไว้ดังนี้

7.3.1 ความมุ่งหมายทั่วไป หมายถึง ความมุ่งหมายของการแนะแนวโดยส่วนรวมนั้นคือ การแนะแนวไม่ว่าจะจัด ณ สถานที่ใดก็ตามย่อมจะมีความมุ่งหมายทั่วไปเหมือนกัน หรืออาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหน้าที่ของการแนะแนวก็ได้ ซึ่งมี 3 ประการด้วยกัน

7.3.1.1 เพื่อป้องกันปัญหา คือ การแนะแนวมุ่งป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดปัญหาหรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตนเพราะปัญหาและความยุ่งยากต่างๆ นั้น สามารถป้องกันได้และการปล่อยให้ให้นักเรียนเกินปัญหาขึ้นมาแล้วค่อยตามแก้ไขช่วยเหลือภายหลังนั้นทำได้ยากและต้องใช้เวลาาน ในบางกรณีอาจจะแก้ไขไม่ได้อีกด้วย

7.3.1.2 เพื่อแก้ไขปัญหา คือ การแนะแนวมุ่งจะให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะถ้าปล่อยให้ให้นักเรียนประสบปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้วนักเรียนย่อมจะไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างปรกติสุขได้ และในบางครั้งอาจจะมี การปรับตัวที่ผิดๆ ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

7.3.1.3 เพื่อส่งเสริมพัฒนา คือ การแนะแนวมุ่งจะให้การส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงามมีพัฒนาการในด้านต่างๆ อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการส่งเสริมและแสดงความสามารถในด้านต่างๆ ของตนออกมาอย่างเต็มที่ โดยไม่มีสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการของนักเรียน

7.3.2 ความมุ่งหมายเฉพาะ หมายถึง ความมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษาซึ่งจัดให้มีการบริการแนะแนวเป็นผู้กำหนดขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามความมุ่งหมายเฉพาะของการแนะแนวสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งจะคล้ายคลึงกันไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น

7.3.2.1 เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ (Self-Understanding) คือการช่วยให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่างๆ ของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ การดำเนินชีวิตของนักเรียน

7.3.2.2 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัว (Self - Adjustment) ให้เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อมคือ การช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นสุข

7.3.2.3 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง (Self - Direction) คือ การช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญาความสามารถของตนเองแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างฉลาดและเหมาะสม สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2.4 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณ์ญาณคาดการณ์ล่วงหน้า สิ่งที่จะเกิดขึ้น และรู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยกะทันหัน

7.3.2.5 เพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

7.3.2.6 เพื่อช่วยฝึกในเรื่องประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนของชาติ เพราะการฝึกให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน และมีการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

7.3.2.7 เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในที่สุด

7.4 ประเภทของการแนะแนว

การแนะแนวสามารถจำแนกได้หลายประเภทตามลักษณะของปัญหาที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือจากทางโรงเรียน เช่น ถ้านักเรียนมีปัญหาทางการเรียน การศึกษาต่อ การอ่านหนังสือ การช่วยเหลือที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียนเพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้ก็เรียกว่า การแนะแนวการศึกษา ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ การหางาน การปรับตัว ให้เข้ากับงานการช่วยเหลือที่ทางโรงเรียนจัดให้ก็เรียกว่า การแนะแนวอาชีพ ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการสุขภาพอนามัยการช่วยเหลือของทางโรงเรียนเรียกว่า การแนะแนวสุขภาพ ถ้านักเรียนมีปัญหา เกี่ยวกับการแสดงออก เกี่ยวกับการคบเพื่อน เกี่ยวกับมารยาทสังคมการช่วยเหลือของทางโรงเรียนก็เรียกว่าการแนะแนวด้านสังคม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของการแนะแนวนั้น สามารถแบ่งได้มากมายตามลักษณะปัญหาของนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ แต่ก็พอจะสรุปแบ่งการแนะแนวออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

- 1) การแนะแนวการศึกษา
- 2) การแนะแนวอาชีพ
- 3) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

7.4.1 การแนะแนวการศึกษา

การแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางการศึกษาต่อ การเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของโรงเรียน การค้นคว้าเขียนรายงาน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การให้บริการแนะแนวการศึกษา จะช่วยให้นักเรียนรู้จักเลือกและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของตน ทั้งยังช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อของตนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวการศึกษา

- 1) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อที่นักเรียนจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง
- 2) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกแผนการเรียนได้อย่างถูกต้องตรงกับความเข้าใจ ความต้องการ ความถนัดและความสามารถของตน
- 3) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับข้อเสนอแนะทางการศึกษาต่อในด้านต่างๆ คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษา วิธีการเข้าการศึกษา จำนวนที่รับ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนและระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา เป็นต้น

4) เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ความสามารถพิเศษของนักเรียนปรากฏเด่นชัดและได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างเต็มที่

5) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จในการศึกษาตามแผนการเรียนของตน

7.4.2 การแนะแนวอาชีพ

การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน

การให้บริการแนะแนวอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของตน และมีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ

- 1) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นความสำคัญของอาชีพ
- 2) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและในโลกกว้าง
- 3) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงอิทธิพลของสิ่งต่างๆ เช่น ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพระดับสติปัญญา สภาพร่างกาย ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
- 4) เพื่อให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้มีความเข้าใจในอาชีพนั้นๆ ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
- 5) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหางาน วิธีการสมัครงานวิธีการปรับตัวให้เข้ากับงานและวิธีการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน
- 6) เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตทุกอาชีพ

7.4.3 การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในเรื่องทีนอกเหนือจากด้านการศึกษาและอาชีพ เป็นการช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม ทำให้สามารถมีชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม

- 1) เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่เหมาะสมเป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็น
- 2) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง และรู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
- 3) เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ทำให้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- 4) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตของตนเองให้ดีอยู่เสมอ เพื่อจะได้ไม่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของตน
- 5) เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีเจตคติ ค่านิยมและจริยธรรมที่ถูกต้อง ไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เสื่อมเสีย
- 6) เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างและใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองอย่างแท้จริง

ในการแบ่งประเภทของการแนะแนวออกเป็น 3 ประเภท คือ การแนะแนว การศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม นั้น เป็นการจำแนกประเภทตามลักษณะของข้อมูลหรือข้อสนเทศ ที่ทางโรงเรียนนำมาให้การแนะแนวแก่นักเรียน แต่การแนะแนวทั้ง 3 ประเภทนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เช่น การช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักเรียน และยังคงต้องศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนพร้อมกันด้วยการเฟื่องเลี้ยงให้การแนะแนวแก่นักเรียนเพียงด้านเดียว จะไม่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงาม และมีพัฒนาการสมบูรณ์ครบถ้วนอย่างแท้จริง

7.5 บริการแนะแนว

การแนะแนวมี 5 บริการหลักดังนี้

7.5.1 บริการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service)

เป็นบริการที่ครูทำการศึกษา รวบรวม และจัดบันทึกเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำความรู้จักและเข้าใจผู้เรียนผู้นั้นให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถให้ความช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้นด้วย

7.5.2 บริการสนเทศ (Information Service)

เป็นบริการที่จัดจัดขึ้นเพื่อให้ข่าวสาร ความรู้แก่นักเรียนทางด้านต่างๆ เช่น

7.5.2.1 การจัดหาเอกสารให้บริการในห้องแนะแนว

7.5.2.2 การจัดสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ วิดีโอแนะนำการศึกษาต่อ วิดีโอพรรณรงค์ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด การสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เป็นต้น

7.5.2.3 การจัดป้ายนิเทศ

7.5.2.4 การจัดบรรยายจากวิทยากรและนักศึกษารุ่นพี่

7.5.2.5 การจัดนิทรรศการงานแนะแนว

7.5.3 บริการให้คำปรึกษา(Counseling Service)

เป็นกระบวนการที่มีหลักการ ขั้นตอน และจุดมุ่งหมายในการปรึกษา และเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การปรึกษากับผู้รับการปรึกษา โดยผู้ให้การปรึกษา ประยุกต์ใช้หลักการแนวความคิดจิตวิทยา มาใช้อำนวยให้ผู้รับการปรึกษาได้ตระหนักในประสบการณ์ของตนเอง

7.5.4 บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service)

เป็นบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ ได้รับการฝึกฝน ตามที่แต่ละคนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว ได้เรียนตามวิชาที่ตนเองชอบ ประกอบอาชีพตรงตามความสามารถ เป็นการวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงานตามที่คัดเลือก

7.5.5 บริการติดตามผล (Follow - up Service)

เป็นการติดตามดูว่าการจัดบริการต่างๆ ที่ได้ดำเนินไปแล้วนั้น ได้ผลมากน้อยเพียงใด นักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วนั้น ทั้งจบการศึกษาและยังไม่จบการศึกษาประสบปัญหาอะไรบ้าง รวมทั้งการติดตามผลดูนักเรียนที่ยังศึกษาอยู่ในโรงเรียน และจบการศึกษาไปแล้วว่าประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหรือไม่

7.6 ปรัชญาของการแนะแนว

ปรัชญา ก็คือแนวความคิดหรือทัศนคติซึ่งได้รับการพิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์สมควรยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงาน

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558 : 39) ได้อธิบายปรัชญาการแนะแนวว่า เป็นทิศทางข้อคิดหลักการในการดำเนินงานแนะแนวที่มีหลักเกณฑ์และมีระเบียบแบบแผน

ดังนั้น ปรัชญาของการแนะแนว หมายถึง แนวแนวความคิดหรือทัศนคติเห็น ซึ่งได้รับการพิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ สมควรยึดถือเป็นหลักในดำเนินงานแนะแนวซึ่งมีอยู่ 7 ประการด้วยกันดังที่ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2539) เสนอไว้คือ

7.6.1 แนวความคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) จัดว่าเป็นแนวความคิดหลักของการแนะแนว เพราะเป้าหมายสูงสุดของการแนะแนวก็คือการส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล การช่วยให้บุคคลแต่ละคนได้มีความเจริญงอกงามและพัฒนาการอย่างมีบูรณาการสูงสุดขีดความสามารถของตน

7.6.2 แนวความคิดเรื่องทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources) ในทางการแนะแนวมีความคิดเห็นว่ามีมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงยิ่ง เพราะสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะมามีคุณค่ามากสักเพียงใดก็ตามล้วนเกิดจากคิดค้นสร้างขึ้นโดยมนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้น สถาบันต่างๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นบ้าน โรงเรียน วัด หน่วยงานของรัฐบาล ตลอดจนหน่วยงานของเอกชนควรจะได้ช่วยส่งเสริมพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความเจริญงอกงาม และมีพัฒนาการสูงขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสงวนไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์และเพื่อที่จะได้ใช้ทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7.6.3 แนวความคิดเรื่องความร่วมมือ (Cooperation) ไม่ใช่การบังคับ (Compulsion) ในทางการแนะแนว มีความคิดเห็นว่าการให้ความช่วยเหลือของการแนะแนวจะต้องเป็นไปในลักษณะของการร่วมมือกันระหว่างผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้ให้ความร่วมช่วยเหลือ และผู้รับความช่วยเหลือ จะไม่ใช่วิธีการบังคับและจะเน้นที่การให้บุคคลผู้มีปัญหาได้ปลดปล่อยแรงจูงใจภายในของตนออกมา และการช่วยเหลือนี้จะต้องช่วยให้บุคคลผู้มีปัญหาเป็นผู้ที่สามารถช่วยตัวเองได้ในที่สุด (Help him to help himself)

7.6.4 แนวความคิดเรื่องคุณค่า (Worth) และให้เกียรติ (Dignity) ของบุคคล นั่นคือในทางการแนะแนวมีความคิดเห็นว่ามีมนุษย์ทุกคนเป็นผู้ที่มีคุณค่าและมีเกียรติเท่าเทียมกัน ไม่ควร

ได้รับการดูแลช่วยเหลือยามไม่ว่าเขาจะเป็นผู้ที่มีปัญหาหรือไม่ก็ตาม และทุกคนก็มีสิทธิ์และมีอิสรภาพในการเลือกเป้าหมายชีวิตของคน (Freedom to Choose)

7.6.5 แนวความคิดเรื่องพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ (Cause) และจุดมุ่งหมาย (Purpose) ในทางการแนะแนวมีความคิดเห็นว่าพฤติกรรมทุกพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุและจุดมุ่งหมาย ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ผิดปรกติหรือเบี่ยงเบนไปของนักเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงสาเหตุแห่งความผิดปรกตินั้น ๆ เสียก่อน เมื่อค้นพบสาเหตุแล้วย่อมจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้ถูกจุดและทำได้ง่าย

7.6.6 แนวความคิดเรื่องพัฒนาการด้านส่วนตัว (Personal Development) นั่นคือ ในทางการแนะแนวมีความคิดเห็นว่า งานของการศึกษาเป็นการพัฒนามนุษย์ทางด้านสมองหรือสติปัญญาเท่านั้น แต่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาการด้านส่วนตัวด้วย ซึ่งถือว่าเป็นงานของการแนะแนวโดยเฉพาะเป็นการช่วยให้มนุษย์ได้รู้จักและเข้าใจตนเอง

7.6.7 แนวความคิดเรื่องการแนะแนวเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มีลำดับขั้น และต่อเนื่อง (Continuous) นั่นคือในทางการแนะแนวมีความคิดเห็นว่าการแนะแนวมิได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาและก้าวเข้าสู่โลกของงาน (World of Work)

7.7 หลักการที่สำคัญของการแนะแนว (Basic Principles of Guidance)

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ถ้าต้องการให้ได้ดีมีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่สำคัญต่อไปนี้

7.7.1 การจัดบริการแนะแนวโรงเรียนจะต้องมุ่งให้ความช่วยเหลือนักเรียนทุกคน เนื่องจากนักเรียนทุกคนย่อมต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนของตน และเป็นการให้บริการด้วยความเสมอภาคเป็นธรรม และเท่าเทียมกัน

7.7.2 การจัดบริการแนะแนวจะต้องกระทำอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง คือ จัดอย่างเป็นระบบมีระเบียบแบบแผน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ทุกชั้นตอน จนกระทั่งบุคคลที่ได้รับการช่วยเหลือสามารถนำตนเองได้ ช่วยตนเองได้

7.7.3 ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องยอมรับในความเป็นเอกลักษณ์บุคคลของนักเรียน นั่นคือจะต้องมีความเข้าใจและยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีประเด็นสำคัญดังนี้

7.7.3.1 บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีลักษณะเฉพาะของตนเองจะไม่เหมือนคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นรูปร่าง สติปัญญา ความสามารถ อุปนิสัย ค่านิยม ความสนใจ

7.7.3.2 บุคคลแต่ละคนย่อมมีพัฒนาการไปตามลักษณะเฉพาะของตน อย่างมีลำดับขั้นตอนและต่อเนื่อง

7.7.3.3 บุคคลแต่ละคนย่อมมีกระบวนการแห่งการเปลี่ยนแปลงตน ตามประสบการณ์ที่ตนเองประสบมาและตามแนวทางหรือแผนการของตนที่วางไว้สำหรับอนาคต

7.7.3.4 การแนะแนวเป็นงานที่วางอยู่บนพื้นฐานกระบวนการการพฤติกรรมของบุคคลและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ ดังนั้นการแนะแนวจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและกลวิธีต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่เป็นแบบทดสอบและไม่ใช่แบบทดสอบ เพื่อจะได้เข้าใจบุคคลแต่ละคน และเพื่อช่วยให้บุคคลได้เข้าใจตนเอง เพื่อจะได้สามารถควบคุมพัฒนาการส่วนตัวของนักเรียนได้

7.7.3.5 ผู้ทำงานด้านการแนะแนว จะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่ละคน นั่นคือจะต้องยอมรับว่านักเรียนแต่ละคนมีอิสรภาพที่จะเลือกแนวทางชีวิตของตนเอง การเลือกและการตัดสินใจของนักเรียนควรเกิดจากการใช้วิจารณญาณของนักเรียนเอง ไม่ใช่การบังคับ

7.7.3.6 การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการของการศึกษา ดังนั้นการแนะแนวควรจะสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้มีพัฒนาตนเองทุกด้านอย่างมีบูรณาการ (Integration)

7.7.3.7 การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางการแนะแนวมาโดยเฉพาะ มีทั้งความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) ที่เหมาะสมและมีการจัดดำเนินการแนะแนวอย่างมีระบบ (Systematical Guidance)

7.7.3.8 ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และจะต้องเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

7.7.3.9 การจัดบริการแนะแนวจะได้ผลดีมีประสิทธิภาพ จะต้องเกิดจากความร่วมมือและความสมัครใจจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน และนักเรียนผู้มารับบริการจะต้องมาด้วยความเต็มใจให้ความร่วมมือด้วย

7.7.3.10 ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเก็บรักษาความลับได้ เพราะถ้าเป็นผู้ที่ไม่สามารถเก็บรักษาความลับ ก็จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ทำให้ขาดความไว้วางใจและไม่ยินดีที่จะมารับความช่วยเหลือ

7.8 สาเหตุที่ทำให้จำเป็นต้องมีการแนะแนว

การที่ทางโรงเรียนมีความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีบริการแนะแนวขึ้นในโรงเรียน ก็เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในการปรับตัว เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่ง นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558 : 34 – 36) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้แก่

7.8.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ เป็นที่ทราบกันดีว่าปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจค่อนข้างจะรัดตัว เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการครองชีพสูง เป็นเหตุให้ทั้งบิดามารดาต้องออกไปประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะช่วยครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปทางบ้าน ทำให้บิดามารดาไม่มีเวลาที่จะดูแลบุตรหลานของตนได้อย่างใกล้ชิดเช่นแต่ก่อน เด็กจึงมีอิสระมากขึ้นในการคบเพื่อน หรือกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องจัดให้มีการแนะแนวขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ได้รู้จักเลือกคบเพื่อน รู้จักใช้เวลาว่างให้เหมาะสมและสามารถตัดสินใจอย่างฉลาด

7.8.2 การเปลี่ยนแปลงด้านงานอาชีพ ปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีเจริญเพิ่มขึ้นมาก ก่อให้เกิดการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมเป็นเหตุให้เกิดอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นมากมาย และอาชีพแต่ละอย่างก็ต้องการบุคคลที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความสามารถ แตกต่างกันไป ผู้ที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้จะเป็นจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาในด้านนั้นโดยเฉพาะ ดังนั้นการแนะแนวจึงเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในการเปลี่ยนแปลงด้านนี้ เนื่องจากจะต้องช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน

7.8.3 การเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนประชากร ปัจจุบันประชากรของประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าอัตราการเกิดจะลดลงแล้วก็ตาม ทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ เช่น ปัญหาที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากเกิดสภาวะคนล้นงาน ทำให้เกิดปัญหาคน

ว่างงานมีเพิ่มมากขึ้น ปัญหาจำนวนนักเรียนล้นชั้นเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและอยู่ในเมือง แต่ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนที่อยู่ในชนบทหรือโรงเรียนเล็ก ๆ กลับไม่ค่อยมีนักเรียนเข้าเรียน เนื่องจากผู้ปกครองมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะได้พบเห็นว่าผู้ที่ศึกษาสูง ๆ แต่เมื่อสำเร็จออกมากลับไม่มีงานทำ ต้องเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเพื่อจะได้ชี้แจงให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์

7.8.4 การเปลี่ยนแปลงด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม เนื่องจากปัจจุบันนี้กาเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ทำได้ง่ายและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นนิตยสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ทำให้วัฒนธรรมตะวันตกไหลบ่าเข้ามาในประเทศไทยอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้เด็กเกิดความสงสัยและเกินความสับสนวุ่นวายในจิตใจ เนื่องจากสิ่งที่ทางบ้านและทางโรงเรียนสอนให้เด็กประพฤติปฏิบัติ กับสิ่งที่เด็กได้พบเห็นในสังคมนั้นไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกัน ทำให้เด็กเกิดความลังเลว่าตนควรจะเชื่อคำสั่งสอนของทางบ้านและโรงเรียนดี หรือควรจะเชื่อตามความเป็นไปของสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้เด็กไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรไม่ถูก อะไรไม่ถูก ด้วยเหตุนี้การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นบริการที่จะช่วยให้เด็กสามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาดและถูกต้อง

7.8.5 ความเปลี่ยนแปลงด้านปรัชญาการศึกษาและหลักสูตร ปรัชญาการศึกษาปัจจุบันเน้นให้เด็กคิด ทำเป็น แก้ปัญหา และยังมีมุ่งหวังให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังนั้น หลักสูตรจึงมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา คือ หลักสูตรการศึกษาจึงเป็นหลักสูตรแบบกว้างเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเรียนวิชาต่างๆ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล แต่การที่เด็กจะสามารถเลือกวิชาหรือสายการเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จำที่เด็กจะต้องรู้จักและเข้าใจตัวเองอย่างถ่องแท้เสียก่อน ดังนั้น การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่ทางโรงเรียนจะละเว้นเสียไม่ได้ เพราะบริการแนะแนวจะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้แนวทางในการศึกษาต่อในการประกอบอาชีพ และรู้จักที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพอีกด้วย

7.9 ประโยชน์ของการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

ในการจัดบริการแนะแนวขึ้นในโรงเรียนนั้น ถ้าโรงเรียนสามารถให้บริการแก่นักเรียนได้อย่าง ได้ผลดีมีประสิทธิภาพจะเกิดประโยชน์ซึ่ง พนม ลีมาเรีย (2548 : 82) ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

7.9.1 ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ทำให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคม ได้เป็นอย่างดี รู้จักเลือกและตัดสินใจได้อย่างฉลาดและเหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ตน ประสบได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคตของตนเองและสามารถนำตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ทั้งยังช่วยให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามทุกด้าน อย่างมีบูรณาการ

7.9.2 ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักนักเรียนของตนเองแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง ทำให้อยอมรับนักเรียน ในฐานะเป็นเอกัตบุคคล เข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างในด้านต่างๆ เช่น สถิติปัญญา สภาพ ร่างกาย ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม ทำให้ทางโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และช่วยให้ปัญหาของโรงเรียนที่ เกิดจากนักเรียนลดน้อยลงไปอีกด้วย

7.9.3 ช่วยให้บิดามารดาและผู้ปกครองของนักเรียนรู้จักและเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น ยอมรับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับบุตรหลานของตน ในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่งซึ่งแตกต่างจาก บุคคลอื่นๆ และให้ความร่วมมือแก่ทางโรงเรียนในการส่งเสริมพัฒนาบุตรหลานของตน

7.9.4 ช่วยให้สังคมและประเทศชาติได้รับประชากรที่มีคุณภาพ ไม่เป็นผู้ที่ก่อให้เกิด ปัญหาสังคมและช่วยเพิ่มพูนเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเด็กได้เรียนและได้ประกอบอาชีพที่ สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน

7.10 ปัญหาของนักเรียนที่ควรได้รับแนะแนว

ปัญหาต่างๆ ของนักเรียนที่เกิดขึ้นและสมควรจะได้รับการแนะแนวนั้นมีอยู่มากมายแต่พอจะ จำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 8 ประเภทซึ่ง พนม ลีมาเรีย (2548 : 3 – 16) ได้เสนอไว้ คือ

10.1.1 ปัญหาที่เกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกายและสุขภาพ

- 1) ความวิตกกังวลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย
- 2) สุขภาพไม่แข็งแรงมีโรคประจำตัว
- 3) รูปร่างไม่ดี ขาดอาหาร อ้วนหรือผอมเกินไป

- 4) การรับประทานอาหาร การดื่ม การออกกำลังกายและการพักผ่อน
- 5) การรักษาความสะอาดและการป้องกันโรค
- 6) การขับถ่ายของเสีย
- 7) การใช้ยา

10.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน เช่น

- 1) ไม่ชอบครูบางคน เนื่องจากดูเกินไป หรือไม่ให้ความยุติธรรม
- 2) ไม่ชอบเรียนวิชาบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย
- 3) ขาดนิสัยและทักษะในการเรียนที่จำเป็น เช่น การอ่านหนังสือ การค้นคว้าเขียนรายงานการเตรียมตัวสอบ การทำตารางประจำวัน หรือต้องออกไปพูดหน้าชั้น
- 4) รู้สึกประหม่าเมื่อถูกครูถาม หรือต้องออกไปพูดหน้าชั้น
- 5) ขี้เกียจ ชอบลอกงานเพื่อน ไม่พยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถของตน
- 6) ท้อถอย ไม่สู้งาน ชอบหนีเรียน

10.1.3 ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางครอบครัว

- 1) มีความรู้สึกขัดแย้งกับบิดามารดาของตน เนื่องจากถูกบังคับมากเกินไป
- 2) มีความรู้สึกขาดความอบอุ่น เนื่องจากบิดามารดาไม่เอาใจใส่
- 3) มีความรู้สึกขาดเพื่อน เนื่องจากเป็นลูกคนเดียว
- 4) มีงานต้องช่วยบิดามารดาทำมากเกินไป
- 5) ขาดความสามัคคีในหมู่พี่น้อง
- 6) ไม่ได้ได้รับความยุติธรรมจากบิดามารดา
- 7) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี มีสภาพบ้านแตก
- 8) บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน
- 9) บิดามารดาปฏิบัติต่อนักเรียนเหมือนเด็กเล็ก

10.1.4 ปัญหาด้านการเงิน เช่น

- 1) ขาดผู้อุปการะส่งเสียให้เล่าเรียน
- 2) ต้องทำงานหารายได้ช่วยตนเองเพื่อใช้เป็นทุนในการซื้ออุปกรณ์ในการศึกษาเล่าเรียน
- 3) ต้องการหารายได้ช่วยเหลือตนเอง

- 4) ต้องการรู้จักวิธีการใช้จ่ายเงินที่เหมาะสม
- 5) ต้องการให้ผู้ปกครองให้เงินเป็นก้อน เพื่อตนจะได้รับผิดชอบการใช้จ่ายเอง
- 6) ต้องการให้ผู้ปกครองให้เงินเพิ่มขึ้น

10.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ

1) การปรับตัวด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ เช่น ความรัก การเกี่ยวพาราสี การกอดจูบ การแต่งงาน

- 2) การมีนัดกับเพื่อนผู้ชายที่เป็นบิดามารดา หรือผู้ปกครองไม่รู้จัก
- 3) บิดามารดาไม่อนุญาตให้ออกไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ
- 4) การปฏิเสธการนัดของเพื่อนต่างเพศ โดยไม่ทำให้เขารู้สึกเจ็บปวด

10.1.6 ปัญหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพและสังคม

- 1) ต้องการให้เป็นที่สนใจของคนทั่วไป
- 2) ต้องการเป็นคนที่มีกิจกรรมยามว่าง
- 3) ต้องการให้กิริยาท่าทาง การแต่งกาย และน้ำเสียงของตนเป็นที่ประทับใจของผู้พบ

เห็น

- 4) เข้ากับคนอื่นไม่ได้
- 5) อารมณ์อ่อนไหว ใจน้อย โกรธง่าย
- 6) ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง
- 7) การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ
- 8) ปรัชญาชีวิต เช่น ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม
- 9) ความเป็นพลเมืองดี

10.1.7 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง

- 1) การทำตารางประจำวันเพื่อเป็นการวางแผนใช้เวลาในแต่ละวัน
- 2) การเล่นเกมกีฬาและเกมต่างๆ
- 3) การทำงานศิลปะและการฝีมือ
- 4) การสมาคมและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
- 5) การมีเวลาว่างมาก

10.1.8 ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ

- 1) ไม่ทราบว่าจะตัดสินใจเลือกเรียนต่ออะไรดี
- 2) ไม่ทราบว่าจะตัดสินใจประกอบอาชีพอะไรดี
- 3) อยากเลือกเรียนอาชีพบางอย่างแต่ขาดทุนทรัพย์
- 4) อยากเรียนต่อแต่ผู้ปกครองจะให้ออกไปประกอบอาชีพเจริญรอยตามผู้ใหญ่
- 5) อยากเรียนวิชาซีพอย่างหนึ่งแต่บิดามารดาต้องการให้เรียนอีกอย่างหนึ่ง
- 6) ขาดความรู้เกี่ยวกับการหางาน
- 7) ขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีการเข้าสมัครงาน

7.11 ประเภทของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางการศึกษานั้นแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ใหญ่ ๆ ซึ่ง สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543) ได้เสนอไว้ดังนี้

7.11.1 แบบทดสอบ (Test)

การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางการศึกษา หรือสังคมศาสตร์ ในบางครั้งต้องอาศัยแบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แบบทดสอบเป็นชุดของคำถามที่ให้ผู้เข้าสอบเป็นผู้ตอบ รูปแบบการทดสอบอาจเป็นการเขียน การพูด หรือการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สามารถวัดได้ และนำไปวิเคราะห์ ข้อมูลที่วัดโดยใช้แบบทดสอบมีทั้งข้อมูลด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive domain) ด้านความรู้สึก (affective domain) และด้านทักษะ (psychomotor domain) แบบทดสอบแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายแบบแล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่งดังนี้

7.11.1.1 แบ่งตามลักษณะการสร้าง แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1) แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างเอง หรือแบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher made Test)

เป็นแบบทดสอบที่ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ของการสอบ ซึ่งกระบวนการในการสร้างนั้น จะต้องมีการนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดลอง ใช้แล้วนำมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ ก่อนที่จะนำไปใช้จริง ซึ่งแบบทดสอบที่มีคุณภาพนั้นควรจะเป็นแบบทดสอบที่มีอำนาจจำแนกสูง ความยากปานกลางมีความเที่ยง (Reliability) และ ความตรง (Validity) สูง

2) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test)

เป็นแบบทดสอบที่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพจนเป็นที่เชื่อถือได้ และเมื่อมีการนำแบบทดสอบมาตรฐานไปใช้ ไม่ว่าจะใครจะเป็น ผู้คุมสอบหรือตรวจให้คะแนนก็ตาม ผลลัพธ์ที่ได้จะใกล้เคียงกัน หรือมีความเป็นปรนัย (Objectivity) โดยในแบบทดสอบมาตรฐานนั้นจะระบุถึงวิธีการทำข้อสอบ และตรวจข้อสอบอย่างชัดเจนนอกจากนั้นยังระบุ ปกติวิสัย (Norm) ค่าเฉลี่ย ค่า มัธยฐาน ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ คะแนนมาตรฐานของกลุ่มประชากรที่ทำแบบทดสอบก็ได้ และยังระบุ ค่าความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ของแบบทดสอบอีกด้วย

7.11.1.2 แบ่งตามลักษณะการใช้ แบ่งได้ดังนี้

- 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถและทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียงใด
- 2) แบบทดสอบวัดความพร้อม (Readiness Test) เป็นข้อสอบที่ใช้วัดความพร้อมของผู้สอบว่ามีความพร้อมที่จะเรียนหรือไม่ เช่น แบบทดสอบวัดความพร้อมก่อนที่จะเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 3) แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง (Diagnostic Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้ตรวจสอบข้อบกพร่อง หรือจุดด้อยในการเรียนของแต่ละเนื้อหาเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนยังไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาส่วนใดบ้าง แบบทดสอบชนิดนี้มีประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
- 4) แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา (Intelligence Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถในการคิดอย่างนามธรรม ความสามารถในการเรียนรู้ รวมทั้งความสามารถในการรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับใช้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญานั้นใช้ในการประมาณระดับเชาวน์ปัญญาโดยทั่ว ๆ ไป โดยวัดความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้คำจำกัดความ หรือความหมายต่าง ๆ ของคำ การแก้ปัญหาด้านคณิตศาสตร์ ความรู้ทั่วไป ความจำระยะสั้นเกี่ยวกับตัวเลขต่าง ๆ การให้เหตุผล เป็นต้น
- 5) แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่วัดศักยภาพในการเรียน (capacity to learn) ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรม หรือความสามารถเฉพาะที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ความแตกต่างระหว่างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญากับแบบทดสอบวัดความถนัดคือ แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญานั้นจะวัดความสามารถทั่ว ๆ ไป แต่แบบทดสอบวัดความถนัดจะวัดความสามารถเฉพาะด้านความแตกต่างระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับแบบทดสอบวัดความถนัดก็คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะวัดความรู้ความสามารถหรือทักษะในปัจจุบันซึ่งเป็นผลจากการเรียนที่ผ่านมาในอดีต แต่แบบทดสอบวัดความถนัดนั้นมุ่งที่จะทำนายความสามารถในอนาคต

6) แบบสำรวจบุคลิกภาพ (Personality Inventories) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความต้องการ การปรับตัว และค่านิยมต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อจะได้หาทางช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาหรือความต้องการในการปรับตัวในการเรียน

7) แบบสำรวจความสนใจด้านอาชีพ (Vocational Interest Inventories) เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำรวจความสนใจในอาชีพต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ตอบระบุถึงความสนใจในสิ่งต่าง ๆ เช่น กีฬา งานอดิเรก หนังสือและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตน

7.11.2 แบบสอบถาม (Questionnaires)

เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มประชากร ที่จะรวบรวมข้อมูลนั้นอยู่ในลักษณะที่กระจัดกระจายกันมาก ๆ ประกอบกับผู้วิจัยมีงบประมาณและเวลาในการวิจัยค่อนข้างจำกัด ซึ่งประกอบด้วยชุดของคำถามที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยกาเครื่องหมายหรือเขียนตอบ หรือกรณีที่กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือไม่ได้หรืออ่านได้ยาก อาจใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม นิยมถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่ไม่ซับซ้อนของบุคคล

โครงสร้างของแบบสอบถาม โดยทั่วไปแบบสอบถามจะมีโครงสร้างหรือส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1. คำชี้แจงในการตอบ ที่ปกของแบบสอบถามจะเป็นคำชี้แจง ซึ่งมักจะระบุถึงจุดประสงค์ในการให้ตอบแบบสอบถาม หรือจุดมุ่งหมายของการทำวิจัย อธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมตัวอย่าง
2. สถานภาพส่วนตัวผู้ตอบ ส่วนที่ 2 ของแบบสอบถามมักจะให้ตอบเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัว เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ แล้วแต่กรณี
3. ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา

แบบสอบถามจำแนกได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

1) แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended questionnaires) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือก แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบโดยใช้คำพูดของตนเอง คำถามแบบปลายเปิดนี้จะเสียเวลาในการตอบมาก และสรุปผลการวิจัยได้ยากถ้าใช้ควบคู่กับแบบอื่น ๆ แล้ว ผู้ตอบส่วนใหญ่มักไม่ตอบแบบปลายเปิด หรือตอบเพียงเล็กน้อยในการสร้างแบบสอบถามครั้งแรก ผู้วิจัยอาจสร้างแบบปลายเปิดแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อจะได้คำตอบต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาสร้างเป็นแบบปลายปิดในภายหลัง

2) แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended questionnaire) เป็นคำถามที่

มีคำตอบให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย / ลงหน้าข้อความหรือในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตนซึ่งแบบสอบถามแบบปลายปิดมีหลายรูปแบบ ได้แก่

2.1 แบบให้เลือกตอบตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียวจาก 2 คำตอบ

2.2 แบบให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียวจากหลายคำตอบ (มากกว่า 2 คำตอบ)

2.3 แบบให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตนได้หลายคำตอบดังตัวอย่างท่านเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากที่ใดบ้าง (ตอบได้หลายคำตอบตามความเป็นจริง)

แบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็นของตน ดังตัวอย่าง

ลักษณะของคำถามแบบนี้อาจจัดให้อยู่ในรูปของตารางก็ได้

รายการ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. อาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาตรี ควรมีความรู้ไม่ต่ำกว่าปริญญาโท					

ตารางที่ 7.1 แสดงแบบสอบถามแบบปลายปิดในรูปของตาราง

7.11.3 แบบวัดเจตคติ (Attitude Scale)

เป็นชุดของข้อความด้านความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางบวกหรือทางลบ ซึ่งมีการกำหนดระดับของคำตอบไว้เป็นช่วงๆ (interval) ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบตามความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งเจตคติจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นความรู้หรือความเชื่อ (Cognitive or belief Component) ซึ่งเป็นการรับรู้หรือความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งเรานั้น 2) ส่วนที่เป็นความรู้สึกหรือการประเมิน (feeling or evaluating Component) ซึ่งเป็นกิริยาทำที่ที่แสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งเรานั้น 3) ส่วนที่เป็นพฤติกรรม (behavioral Component) ซึ่งเป็นความโน้มเอียงที่จะกระทำหรือจะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งเรานั้น ฉะนั้นการวัดเจตคติจึงต้องวัดทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติและจะต้องวัดเป็นภาพรวม ๆ โดยพิจารณากิริยาทำที่การตอบสนองต่อสิ่งเร้าในหลายด้าน

หลายประการรวมกัน มิใช่วัดจากการกระทำหรือพฤติกรรมอย่างเดียว แบบวัดเจตคติที่นิยมมี 3 ชนิด คือ

7.11.3.1 แบบของเทอร์สโตน (Thurstone' s Scale)

แบบวัดเจตคติของเทอร์สโตน ประกอบด้วยคำถามจำนวนมากเพื่อวัดเจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ระดับของเจตคติหรือความรู้สึกตามแบบของเทอร์สโตน แบ่งออกเป็น 11 ระดับ (Scale) เริ่มจากระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (11) ระดับกลางเป็นความรู้สึกไม่แน่ใจ (6) หรืออีกนัยหนึ่ง ความรู้สึกในทางลบมีระดับ 1 – 5 ความรู้สึกกลางมีระดับ 6 ความรู้สึกในทางบวกมีระดับ 7-11 แต่ละข้อจะมีค่าระดับเจตคติประจำข้อ (Scale Value : S) ซึ่งได้มาจากการตัดสินของกลุ่มผู้ตัดสิน ซึ่งมีจำนวนประมาณ 50-100 คน การตอบผู้ตอบเลือกข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุด จำนวนข้อตามที่กำหนดให้เลือก ผู้ตอบได้คะแนนตามค่า S ของข้อที่เลือก

7.11.3.2 แบบของลิเคิร์ต (Likert 's Scale)

แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต ประกอบด้วยข้อความที่แสดงเจตคติหรือความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางบวก ในแบบวัดจะต้องประกอบไปด้วยทั้งข้อความทางบวกและทางลบในจำนวนพอ ๆ กัน ระดับเจตคติตามแบบของลิเคิร์ตนิยมแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Scale) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถ้าเป็นข้อความทางบวกจะมีคะแนน 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) ถ้าเป็นข้อความทางลบจะมีคะแนน 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) เช่น การวัดเจตคติต่อการเรียน

รายการ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.นักเรียนมีความสุข เมื่อเรียนวิชาภาษาไทย	(4)	(3)	(2)	(1)	(0)
2. ภาษาไทยเป็นวิชาที่สร้าง	1	2	3	4	5
ความเครียดให้กับผู้เรียน	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)

ตารางที่ 7.2 แสดงตัวอย่างแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต

การตอบจะให้ผู้ตอบตอบทุกข้อ โดยแต่ละข้อเลือกระดับที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด ผู้ตอบได้คะแนนตามระดับที่เลือกตอบแต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ได้เป็นคะแนนเจตคติของผู้นั้น

7.11.3.3 แบบของออสกู๊ด (Osgood 's Scale)

แบบวัดเจตคติของออสกูด เรียกกันทั่วไปว่าวิธีหาความแตกต่างของความหมาย (Semantic differential Method) มีลักษณะคล้ายกับการหาความหมายของมโนทัศน์ ด้วยการกำหนดมโนทัศน์ซึ่งอาจจะเป็นคำ ข้อความ หรือวลี มาให้ตอบด้วยการประเมินจาก 7 ช่วง ตามความหมายของคำศัพท์ตรงกันข้าม ซึ่งแบบวัดเจตคติของออสกูดจะประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามเป็นคู่ ๆ แต่ละเรื่องที่จะวัดประกอบด้วยคำคุณศัพท์ 3 ประเภท หรือประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้

- 1) คำคุณศัพท์แสดงการประเมิน เช่น ดี-เลว น่ารัก-น่าเกลียด หล่อ-ซีเหร่
- 2) คำคุณศัพท์แสดงศักยภาพ เช่น แข็งแรง-อ่อนแอ หนัก-เบา ใหญ่-เล็ก
- 3) คำคุณศัพท์แสดงการเคลื่อนไหว เช่น ร่าเริง-เศร้าซึม เร็ว-ช้า สว่าง-มืด

ระดับเจตคติหรือความรู้สึกตามแบบของออสกูดนี้ แบ่งเป็น 7 ระดับ (Scale) คือ 7 6 5 4 3 2 1 (หรือ 3 2 1 0 (-1) (-2) (-3)) จากคุณศัพท์ทางบวกไปหาคุณศัพท์ทางลบ เช่น

แข็งแรง	อ่อนแอ
7 6 5 4 3 2 1	
ดี	เลว
7 6 5 4 3 2 1	

การตอบผู้ตอบ ตอบทุกข้อโดยแต่ละข้อเลือกระดับที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด ผู้ตอบจะได้คะแนนตามระดับที่เลือกตอบแต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยได้เป็นคะแนนเจตคติของผู้นั้น

7.11.4 การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย การสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายทำนองเดียวกับการใช้แบบทดสอบ จึงมีผู้เรียกการสัมภาษณ์ว่าเป็นแบบสอบถามปากเปล่า (Oral questionnaires) แต่มีความแตกต่างกันตรงวิธีการ กล่าวคือ การสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์เป็นฝ่ายซักถามโดยการพูด ผู้ตอบก็ตอบโดยการพูดแล้วผู้สัมภาษณ์เป็นฝ่ายบันทึกคำตอบ ส่วนการใช้แบบสอบถามผู้ตอบตอบโดยการเขียน ตอบลงในแบบสอบถาม ซึ่งการ

สัมภาษณ์เป็นการพบปะถามตอบกันโดยตรง หากมีข้อสงสัยหรือคำถามใด คำตอบไม่ชัดเจนก็ถามซ้ำหรือทำความเข้าใจได้ และสามารถทำได้ทันทีเป็นการสร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้ตอบและผู้ทำวิจัย การสัมภาษณ์ที่ดี ถ้าผู้สัมภาษณ์เป็นผู้มีประสบการณ์ถึงขั้นชำนาญแล้วจะสามารถรวบรวมข้อมูลได้ดีกว่าวิธีอื่น เหตุผลสำคัญประการหนึ่งก็คือคนเรานั้นเต็มใจที่จะพูดมากกว่าเขียน

โดยทั่วไปจำแนกการสัมภาษณ์เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

7.11.4.1 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดคำถามที่แน่นอนตายตัว หรือหากมีการกำหนดไว้บ้าง ก็เป็นคำถามประเด็นหลัก ผู้ถามสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ตอบแต่ละคนได้ เป็นการสัมภาษณ์ที่ยืดหยุ่นและเปิดกว้าง ผู้ถามมีอิสระในการถามเพื่อให้ได้คำตอบตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ไม่นิยมเอามาเปรียบเทียบกันไม่ได้นำมาทดสอบสมมติฐาน ซึ่งคำตอบอาจนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในครั้งต่อไป หรือใช้ประโยชน์ในการสร้างแบบทดสอบ และแบบสอบถามได้

7.11.4.2 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า และในการสัมภาษณ์ผู้ตอบแต่ละคนจะต้องได้รับการถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกันด้วย ดังนั้น การสัมภาษณ์แบบนี้จำเป็นต้องใช้แบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้ก่อน การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างช่วยให้ผู้ถามถามในประเด็นที่ต้องการไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ถ้าจำแนกตามจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในเวลาเดียวกันเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เป็นการสัมภาษณ์ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์เพียงคนเดียวเผชิญหน้ากับผู้สัมภาษณ์ วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีและให้ผลมาก นิยมใช้กับงานบริหารบุคคลหรือเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานและเกี่ยวกับการวิจัยโดยทั่วไป

2) การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์หลายคน หรือมีการรวบรวมกลุ่มเล็กๆ วิธีนี้ผู้สัมภาษณ์จะแจ้งวัตถุประสงค์และป้อนคำถามโดยอธิบายให้กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจอย่างชัดเจนแล้วให้แต่ละคนตอบ ในขณะที่ตอบ ถ้าใครสงสัยก็ถามทวนได้ วิธีการนี้บางทีก็เรียกว่ากลุ่มสนทนา (Focus Group)

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

เนื่องจากแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องช่วยสำหรับการสอบถาม โดยการพูด ดังนั้นลักษณะของแบบสัมภาษณ์จึงเป็นลักษณะทำนองเดียวกับแบบสอบถาม เพียงแต่ใช้สำหรับผู้ถามไม่ใช่ผู้ตอบ ลักษณะของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ก็เช่นเดียวกัน อาจเป็นข้อคำถามแบบปิดหรือแบบเปิด หรืออาจใช้ผสมกันทั้งแบบปิดและแบบเปิด

7.11.5 การสังเกต (Observation)

การสังเกต เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยโดยการใช้ประสาทสัมผัสของผู้สังเกต แล้วผู้สังเกตเป็นฝ่ายบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ อาจบันทึกได้หลายวิธี เช่น การเขียน การอัดเสียงลงในแถบบันทึกเสียง บันทึกเหตุการณ์ไว้ในวีดิทัศน์ วิธีการสังเกตเหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลและปรากฏการณ์ต่าง ๆ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ นิยมแบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

7.11.5.1 การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) เป็นการสังเกตที่ไม่ได้กำหนดรายการสิ่งที่ต้องสังเกตไว้อย่างแน่นอน แต่ผู้สังเกตมีอิสระที่จะสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ บางครั้งเรื่องราวที่สังเกตนั้น ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น หรือเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่ค่อยมีผู้ศึกษาไว้ต้องอาศัยการสังเกตแบบนี้ นอกจากนี้ผลที่ได้สามารถนำไปใช้สร้างแบบสังเกตแบบมีโครงสร้างในขั้นต่อไปได้

7.11.5.2 การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) เป็นการสังเกตที่มี การกำหนดรายการสิ่งที่ต้องสังเกตไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตอะไรบ้าง จะสังเกตเมื่อไร ดังนั้นการสังเกตแบบนี้จำเป็นต้องใช้แบบสังเกตที่จัดเตรียมไว้ก่อน แบบสังเกตจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ครบถ้วนและเป็นระบบ

การจำแนกการสังเกตโดยใช้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่เข้าไปสังเกต แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์ หรือกิจกรรมนั้น ๆ การเข้าไปมีส่วนร่วมอาจจะเป็นลักษณะที่มีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ (Completion Participant) หรือมีส่วนร่วมโดยไม่สมบูรณ์ (Incompletion Participant) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ผู้สังเกตจะเข้าไปเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเช่นเดียวกับผู้ถูกสังเกต การมีส่วนร่วมโดยสมบูรณ์ผู้ถูกสังเกตจะรับรู้ตัวว่ากำลังถูกสังเกตจึงมีพฤติกรรมตามปกติ เช่น ครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังเกตพัฒนาการของนักเรียนโดยผู้สังเกตเป็นครูผู้สอนการสังเกตพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ผู้สังเกตจะต้องไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชาวเขานั้น ๆ หรือผู้บังคับบัญชาสังเกตลักษณะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนโดยการเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมโดยไม่สมบูรณ์ ผู้สังเกตจะเข้าไปร่วมกิจกรรมบ้างตามสมควร เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ถูกสังเกต

2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตจะอยู่นอกวงผู้ถูกสังเกต ทำตนเป็นบุคคลภายนอก ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ถูกสังเกต ขณะสังเกตผู้สังเกตอาจจะอยู่ในบริเวณเดียวกัน หรืออยู่นอกบริเวณเหตุการณ์ที่สังเกตก็ได้ การสังเกตแบบ

ไม่มีส่วนร่วมนี้มีทั้งแบบที่ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวและไม่รู้ตัวที่กำลังถูกสังเกต เช่น ศึกษานิเทศก์ สังเกตการสอนของครูและสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนโดยการเดินผ่านห้องเรียนต่าง ๆ

7.12 การให้คำปรึกษา (Counseling)

7.12.1 ความหมายของการให้คำปรึกษา

ทศพร ประเสริฐสุข (2548) ได้ให้ความหมายของการให้คำปรึกษาไว้ดังนี้ การให้คำปรึกษาคือ กระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มาขอคำปรึกษา เพื่อให้เขาได้ใช้ความสามารถที่เขาอยู่จัดการกับปัญหาของเขาได้ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้

ประชุม โปธิกุล (2549) การให้คำปรึกษา คือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้อื่นพบปัญหาและแก้ปัญหา นั้น การให้คำปรึกษาเป็นการทำให้เกิดความสำเร็จส่วนบุคคล ระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่งมิใช่เป็นสิ่งมหัศจรรย์เลยสำหรับเทคนิค วิธีการ หลักการต่างๆในการให้คำปรึกษา ทุกคนสามารถนำไปประยุกต์ได้

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มาขอคำปรึกษา เพื่อให้เขาได้ใช้ความสามารถที่เขาอยู่จัดการกับปัญหาของเขาได้ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้

7.12.2 หลักการให้คำปรึกษา

การให้คำปรึกษา เป็นการช่วยเหลือรูปแบบหนึ่ง ที่อาศัยความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับการปรึกษา เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาได้ความรู้และทางเลือกในการแก้ปัญหานั้นอย่างเพียงพอ มีสภาพอารมณ์และจิตใจที่พร้อมจะคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง

7.12.3 จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา

- 1) ช่วยให้ผู้บุคคลมีความรู้สึกว่าตนเองไม่โดดเดี่ยวเมื่อเกิดปัญหา
- 2) ช่วยทำให้บุคคลสามารถรู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง
- 3) ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักใช้ความคิด ใช้สติปัญญาที่มีทั้งหมดนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา
- 4) ช่วยให้ผู้บุคคลเกิดความกระฉ่างชื่นใจ มองเห็นช่องทางในการแก้ไขปัญหา
- 5) ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้รับจากบริการแนะแนว
- 6) ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้

7) ช่วยให้บุคคลรู้จักความอดทน เสียสละ ยอมรับต่อสถานการณ์ที่แท้จริง

8) ช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาการ และเจริญงอกงามไปถึงขีดสูงสุด

7.12.4 กระบวนการให้คำปรึกษาจะเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 3 ประการ

- 1) ผู้ให้คำปรึกษา (Counselor)
- 2) ผู้มาขอรับคำปรึกษา (Counselee)
- 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง Counselor และ Counselee

7.12.5 ขั้นตอนของการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน

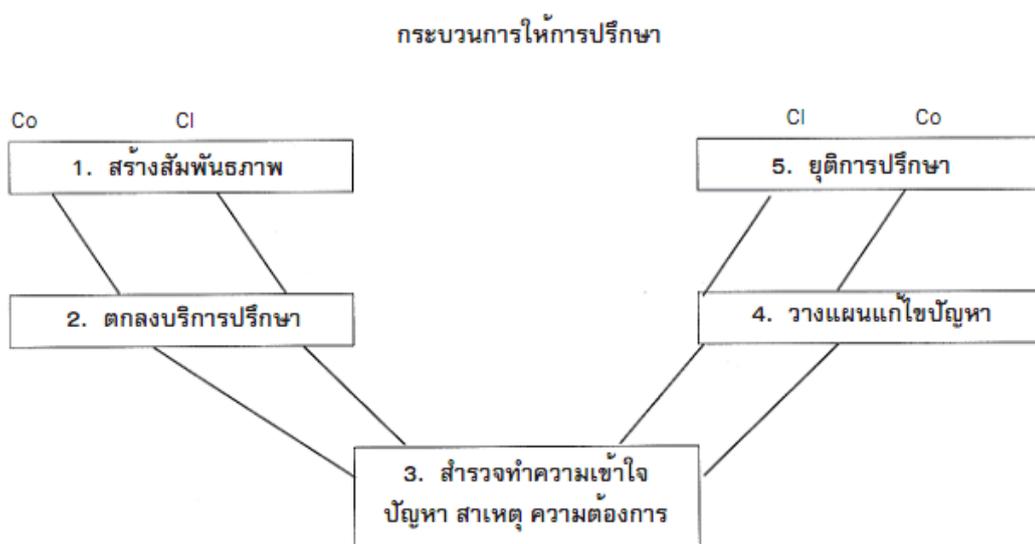
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การตกลงการปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจ ทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุของปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผนแก้ไขปัญหา

ขั้นตอนที่ 5 การยุติการปรึกษา

ภาพที่ 7.1 แสดงกระบวนการให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ

เป็นขั้นตอนแรกของการให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความไว้วางใจ อบอุ่นใจ สบายใจ มั่นใจต่อการเปิดเผยปัญหา และแสดงความรู้สึกโดยใช้ทักษะต่างๆ การสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วย การทักทายต้อนรับ การแนะนำตนเอง การพูดคุยแบบกันเอง โดยเริ่มเปิดประเด็นปัญหา ด้วยการฟังอย่างใส่ใจ เป็นการสร้างความพร้อมให้กับผู้รับการปรึกษา คือ อยากรจะสนทนากับผู้ให้การปรึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การตกลงการปรึกษา

เป็นขั้นตอนที่ผู้ให้การปรึกษา และผู้รับการปรึกษาทำความตกลง เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันในประเด็นที่จะปรึกษา บทบาทของแต่ละฝ่ายในกระบวนการปรึกษา เวลาที่ใช้การรักษาความลับ เพื่อให้การปรึกษาเป็นไปอย่างมีทิศทาง เป้าหมาย และวิธีการที่ตรงกัน

ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจ ทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุของปัญหา

เป็นขั้นตอนช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้สำรวจ ทบทวนความคิดอารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้ให้การปรึกษา จะทำการติดตามเรื่องราวของปัญหาโดยการผสานทักษะต่างๆ เช่น การฟัง การถาม การเงี่ยบ การทวนความ การสะท้อนความรู้สึก การให้กำลังใจ ผู้ให้การปรึกษาและผู้รับการปรึกษา เกิดความกระจำแจ้ง และเข้าใจได้ตรงกันในปัญหาสาเหตุและความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ทักษะเช่น การสรุปความ การทำความเข้าใจกระจำแจ้ง การพิจารณาเลือกประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การวางแผนแก้ไขปัญหาในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผนแก้ไขปัญหา

เป็นขั้นตอนช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้เริ่มต้นที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน โดยผู้รับการปรึกษาได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อให้มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้ให้การปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับการปรึกษาได้หาทางเลือก และตัดสินใจเลือกทางออกที่เหมาะสม มีการวางแผนปฏิบัติ อาจใช้เทคนิคการให้ข้อมูล เทคนิคการเสนอแนะ เพื่อให้ผู้รับการปรึกษา นำไปพิจารณาและซ้อมปฏิเสธ ก่อนลงมือปฏิบัติจริง

ขั้นตอนที่ 5 การยุติการปรึกษา

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการให้การปรึกษา การให้บริการ มีทั้งยุติแต่ละครั้ง และยุติเมื่อสิ้นสุดปัญหา โดยอาศัยท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร เป็นเอื้อเฟื้อต่อผู้รับบริการ มีขั้นตอนและวิธีการ คือ การประเมินสถานการณ์ สรุปประเด็น ที่มีปรึกษาและแนวทางแก้ไข ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ หรือการ

นัดหมายครั้งต่อไป การส่งต่อและการกล่าวลาเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ และมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

7.12.6 ธรรมชาติของการให้คำปรึกษา

Patterson (1976 : 155) ได้กล่าวถึงการให้คำปรึกษาในเชิงบวก ดังนี้

7.12.6.1 การให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลด้วยความสมัครใจอย่างเป็นอิสระของผู้มาขอรับคำปรึกษา

7.12.6.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษาก็เพื่อจัดสภาพต่างๆ ที่ช่วยให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยความสมัครใจซึ่งสภาพดังกล่าวก็ได้แก่การที่มีสิทธิ์จะเลือกการมีสิทธิ์ที่จะเป็นตัวของตัวเอง

7.12.6.3 การให้คำปรึกษานั้นมีข้อจำกัดอยู่ที่จุดมุ่งหมายและกระบวนการให้คำปรึกษา

7.12.6.4 สภาพที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้มาขอรับคำปรึกษา ส่วนใหญ่จะกระทำโดยการสัมภาษณ์

7.12.6.5 การให้คำปรึกษาต้องใช้การฟังแม้ว่าการฟังทุกอย่างไม่ใช่การให้คำปรึกษา การฟังในแง่ให้คำปรึกษานั้นจะต้องมีความเข้าใจในแง่คุณภาพมากกว่าปริมาณ

7.12.6.6 การให้คำปรึกษาต้องดำเนินไปหรือจัดให้มีขึ้นโดยมีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวและการอภิปรายหรือพูดคุย

Patterson ได้สรุปถึงธรรมชาติของการให้คำปรึกษาว่าการให้คำปรึกษาเป็นการจัดสภาพอย่างเป็นการส่วนตัว เพื่อให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ตนเลือกหรือตัดสินใจ ทั้งนี้ถือว่าผู้มาขอรับคำปรึกษาเป็นผู้มีปัญหาทางด้านจิตวิทยา ส่วนผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้มีความชำนาญในด้านการให้คำปรึกษา Patterson เห็นด้วยว่าการให้คำปรึกษานั้นเป็นกระบวนการติดต่อสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้มาขอรับคำปรึกษาได้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสามารถสร้างจุดมุ่งหมายและค่านิยมซึ่งเป็นรากฐานของพฤติกรรมของตนเองในอนาคต

7.13 การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี

7.13.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี (Case Study) หมายถึง กระบวนการศึกษาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งอย่างละเอียดต่อเนื่อง โดยใช้ เครื่องมือ เทคนิค หรือวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูล แล้วนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรม เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ แก้ไข ป้องกัน หรือส่งเสริมพัฒนาการ ของบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสถาบันนั้นต่อไป

7.13.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

- 1) ศึกษา นักเรียนที่มีปัญหาพิเศษเพื่อช่วยเหลือแก้ไข
- 2) ศึกษา นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างเต็ม ศักยภาพ
- 3) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับ ความเป็นจริงของตน
- 4) ช่วยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและให้ความร่วมมืออย่างเหมาะสม
- 5) เพื่อการค้นคว้าวิจัย

7.13.3 การคัดเลือกนักเรียนเพื่อทำการศึกษารายกรณี

- 1) นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษหรือรบกวน
- 2) นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
- 3) นักเรียนที่มีพฤติกรรมดีเด่นสมควร เป็นแบบอย่างแก่สังคม

7.14 กระบวนการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี

กระบวนการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี แบ่งเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน

การที่ผู้ศึกษากำหนดเป้าหมายว่าจะทำการศึกษาอะไร และคาดคะเนว่าปัญหานั้นๆเกิดจาก สาเหตุอะไร ได้บ้าง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาในการคาดคะเน เพื่อเป็นแนวทางใน การเก็บรวบรวมข้อมูล การทดสอบหรือค้นหาข้อเท็จจริงด้วยวิธีการต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริงของบุคคลที่เราทำการศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็น ภาพของบุคคลในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ตีความพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การ

ค้นหาสาเหตุและที่มาของพฤติกรรม ผู้ศึกษาควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่งที่เชื่อถือได้ให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่ได้อาไรบเรียงเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการตีความหมายข้อมูล และช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็นภาพของบุคคลในแต่ละด้านชัดเจนขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การวิจัย

การนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้จากหลายแหล่งและหลายวิธีการมาพิจารณาว่าผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกันส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปทางใดมากที่สุด ก็จะวินิจฉัยถึงที่มาหรือสาเหตุของพฤติกรรมไปในแนวนั้น โดยพิจารณาจากสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นหลัก

ขั้นตอนที่ 5 การช่วยเหลือ ป้องกัน ส่งเสริม

1) ทำด้วยตนเอง คือ ให้คำปรึกษาเพื่อให้คลายความกังวลใจโดยให้ผู้รับคำปรึกษา ได้เข้าใจในปัญหาจนกระทั่งสามารถหาทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2) ส่งต่อ คือ ส่งให้ผู้มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญในปัญหานั้น ๆ โดยตรง

3) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้ให้คำปรึกษาไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเพื่อกันหาแนวทางช่วยเหลือ

ขั้นที่ 6 การติดตามผล

การติดตามผลที่เกิดขึ้นกับบุคคลหลังจากที่ได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม หรือพัฒนาไปแล้ว ว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางใด การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนา มีประสิทธิภาพเพียงใด ถ้าผลที่ได้ไม่ดีแสดงว่าวิธีการที่ใช้อาจยังไม่เหมาะสม จะต้องมีการทบทวนปรับปรุง และแก้ไขต่อไป

ขั้นที่ 7 การให้ข้อเสนอแนะ

การสรุปรายงานการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี ผู้ศึกษาควรสรุปผลว่าได้มีการดำเนินการอย่างไรไปแล้วบ้าง และให้ข้อเสนอแนะถึงสิ่งที่ควรดำเนินการต่อไปในการศึกษา หรือการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้รับการศึกษารายนี้ต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีมีประโยชน์เป็นอย่างมากกับบุคคลหลายฝ่าย นั่นคือ ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจตนเอง สามารถแก้ไขปัญหาหรือหาทางออกให้กับตนเองได้ ผู้สอนและบุคคลในครอบครัว ได้เข้าใจในตัวผู้รับคำปรึกษา และผลหรือข้อสรุปจากการให้คำปรึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่อไป

7.15 สรุปท้ายบท

การแนะแนว หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยให้ บุคคลรู้จัก และเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถนำตนเองได้ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ความมุ่งหมายของการแนะแนวมี 3 ประเด็น 1) เพื่อป้องกันปัญหา 2) เพื่อแก้ไขปัญหา 3) เพื่อส่งเสริมพัฒนา การแนะแนวออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 3 ประเภท คือ 1) การแนะแนวการศึกษา 2) การแนะแนวอาชีพ 3) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม ส่วนหลักการที่สำคัญของการแนะแนว ประกอบด้วย 1) การจัดการบริการแนะแนวโรงเรียนจะต้องมุ่งให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคน 2) การจัดการบริการแนะแนวจะต้องกระทำอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง 3) ผู้ทำงานแนะแนวจะต้องยอมรับในความเป็นเอกลักษณ์บุคคล 4) การแนะแนวเป็นงานที่วางอยู่บนพื้นฐานกระบวนการการพฤติกรรมของบุคคลและเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของมนุษย์ 5) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่ละคน 6) การแนะแนวถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการของการศึกษา 7) การแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรมทางการแนะแนวมาโดยเฉพาะ 8) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นประชาธิปไตย 9) การจัดการบริการแนะแนวจะได้ผลดีมีประสิทธิภาพจะต้องเกิดจากความร่วมมือและความสมัครใจจากบุคลากรทุกฝ่าย 10) ผู้ทำงานด้านการแนะแนวจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเก็บรักษาความลับได้ ประโยชน์ของการจัดการบริการแนะแนวในโรงเรียนมีดังนี้ 1) ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ 2) ช่วยให้คณะครูได้รู้จักนักเรียนของตนแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง 3) ช่วยให้บิดามารดาและผู้ปกครองของนักเรียนรู้จักและเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น ส่วนประเภทของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลประกอบด้วย 1) แบบทดสอบ (Test) 2) แบบสอบถาม (Questionnaires) 3) แบบวัดเจตคติ (Attitude Scale) 4) การสัมภาษณ์ (Interview) 5) การสังเกต (Observation)

การให้คำปรึกษา (Counseling) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มาขอคำปรึกษา เพื่อให้เขาได้ใช้ความสามารถที่เขาอยู่จัดการกับปัญหาของเขาได้ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ ส่วนหลักการให้คำปรึกษานั้นการให้คำปรึกษา เป็นการช่วยเหลือรูปแบบหนึ่ง ที่อาศัยความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับการปรึกษา เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาได้ความรู้และทางเลือกในการแก้ปัญหานั้นอย่างเพียงพอ มีสภาพอารมณ์และจิตใจที่

พร้อมจะคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง กระบวนการให้คำปรึกษาจะเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 3 ประการ 1) ผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) 2) ผู้มาขอรับคำปรึกษา (Counselee) 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง Counselor และ Counselee ขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) การสร้างสัมพันธภาพ 2) การตกลงการปรึกษา 3) การสำรวจ ทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุของปัญหา 4) การวางแผนแก้ไขปัญหา 5) การยุติการปรึกษา

การศึกษารายกรณี (Case Study) หมายถึง กระบวนการศึกษาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งอย่างละเอียดต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือ เทคนิค หรือวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูล แล้วนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรม เพื่อดำเนินการช่วยเหลือ แก้ไข ป้องกัน หรือส่งเสริมพัฒนาการของบุคคล กลุ่มคน ชุมชน และสถาบันนั้นต่อไป กระบวนการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี แบ่งเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การสังเคราะห์ข้อมูล 4) การวิจัย 5) การช่วยเหลือ ป้องกัน ส่งเสริม 6) การติดตามผล 7) การให้ข้อเสนอแนะ

7.16 คำถามทบทวน

- 7.16.1 การแนะนำมีความสำคัญอย่างไรสำหรับผู้เรียน จงอธิบาย
- 7.16.2 จุดมุ่งหมายของการแนะนำประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 7.16.3 ประเภทของการแนะนำมีกี่ประเภท จงอธิบาย
- 7.16.4 บริการแนะนำมีกี่ประเภท จงอธิบาย
- 7.16.5 การให้คำปรึกษาคืออะไร มีความสำคัญอย่างไรต่อผู้เรียน
- 7.16.6 จงอธิบายขั้นตอนของกระบวนการให้คำปรึกษาแต่ละขั้นมาพอสังเขป
- 7.16.7 การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี คืออะไร และมีลักษณะขั้นตอนอย่างไร

7.17 เอกสารอ้างอิง

ประชุม โปธิกุล. (2549). **ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร :

ส.ส.ท.

